

Byerne og det stigende havvand:

Hvordan får man politikerne til at tage valg, der rækker 50 år frem?

Kommunikation og borgerinddragelse er svære dimensioner i planlægningsarbejdet. Når det handler om tilpasning til stigende havvand, så får udfordringen en ekstra dimension, for både trusler og løsninger kommer tæt på den enkelte grundejer. Velfærd, økonomi og store følelser er i klemme. Kommunikation og borgerinddragelse er væsentlige temaer, når vi spørger kommunerne om, hvor der kan være brug for kompetenceudvikling i arbejdet med det stigende havvand.

Af projektleder, cand. techn. soc. Michael Nørgaard, Dansk Byplanlaboratorium

Dansk Byplanlaboratorium har for Realdania undersøgt, hvilken viden og kompetenceudvikling de danske kystkommuner efterspørger i arbejdet med det stigende havvand, særligt med fokus på de planfaglige og tværfaglige dimensioner i arbejdet. Tilbage står, at opgaven med borgerinddragelsen fremhæves af stort set alle interviewede som en aktuel og udfordrende opgave, man ikke føler sig rustet til eller har den nødvendige faglighed eller ressourcerne til at løfte.

Det stigende havvand og planlægningen

Men først lidt om interviewundersøgelsens hovedfokus; planlægningen. Lovændringen fra 2018 betyder, at udpegning af områder, der er truet af oversvømmelse, skal ske senest i førstkommande kommuneplan, for de fleste kommuner vil det sige i 2021. Alternativt kan det ske med kommuneplantillæg – en "temaplan". Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer om udpegning af områder, der kan blive udsat for oversvømmelse eller erosion. Loven angiver ikke hvilket datagrundlag eller oversvømmelseskilder, der skal ligge bag. Det skal fremgå om eksisterende eller nye rammer helt eller delvist ligger i et udpeget område. Kommuneplanrammen kan, men skal ikke, indeholde oplysninger om, hvilken type af afværgesforan-

staltning, der skal etableres. Der skal i redegørelsesdelen også redegøres for sammenhæng med øvrige kommuner. Ifølge interviewundersøgelsen peger mere end halvdelen af de interviewede på, at kommunen anvender kommuneplanen aktivt, mens ca. 40 % anfører, at man ikke bruger kommuneplanen eller ikke fremhæver eller nævner aktiv brug af kommuneplanen. En del af de interviewede nævner "anden planlægning, fx strategiplaner, blå planer o.a., der ikke nødvendigvis har et ophæng på de planer, der udarbejdes ifølge planloven. Kun få af de interviewede kommuner nævner, at de arbejder aktivt med det stigende havvand i lokalplaner. Når det sker, så er det ofte begrænset til koter.

Planlægning i planlovens forstand anvendes i mindre omfang målrettet i arbejdet med det stigende havvand, formentligt ofte i et omfang der indløser de formelle krav. Der er derfor potentiale for at formidle og inspirere til, hvordan planlægningen kan anvendes proaktivt. Planlægningen, tidsperspektivet og prioriteringen af indsatser vurderes også at være en god anledning til systematisk dialog og samtale mellem embedsfolk/teknikere og de politiske beslutningstagere. Mange steder er hukommelsen kort, og tilgangen til arbejdet beror i en udstrækning på, om der har været hændelser i "mands minde".

Borgerinddragelsen – en vedholdende udfordring

Borgerinddragelsen i forbindelse med det stigende havvand rummer mange facetter. Det kan være alt fra "almindelige" borgermøder til komplicerede projekter, hvor der skal foretages udgiftsfordeling efter gældende regler til situationer, hvor ressourcestærke borgere presser på, for at få bestemte løsninger i deres område; fx løsninger der ikke forringer udsigt eller lignende. Samtidig er hele problematikken vanskelig, bl.a. fordi mange oplever, at det er svært at formidle ansvaret mellem grundejer, kommune og stat, herunder udgiftsfordelingen.

Nogle kommuner nævner såkaldte gør-det-selv-løsninger som en udfordring. I nogle tilfælde kan der være tale om ulovligheder, men det kan også være ældre løsninger i områder, diger eller lignende, hvor der er behov for at lave større, fælles løsninger. Kommunikation er et særligt perspektiv ved borgerinddragelsen. Eller som én af de interviewede konstaterede: *Kommunikationen med erhverv, borgere, politikere og ledelse er den svære del. Hvordan får man politikerne til at tage valg, der rækker 30-50 år frem?* Alvoren er svær at kommunikere ud på kort, mellemlang og lang sigt. Vi ser situationer, som er identiske med anden form for planlægning og projekter, der forudsætter borgerind-

dragelse: kommunikationen er ikke prioriteret, og kommunikationsfolk er ikke tilkøbet projekterne, og dermed er det den faglige projektleders ansvar at sørge for kommunikationen. Ikke umuligt, men en tidskrævende opgave. Der er også gode og inspirerende eksempler, hvor kommuner har haft ressourcer og mulighed for at prioritere kommunikation.

Ikke overraskende fylder økonomien meget i arbejdet med det stigende havvand, og der er ofte store forventninger og ønsker til statslig betaling. Fordelingen af bidrag og det økonomiske ansvar mellem grundejer, kommune og stat er vanskelig at skabe forståelse for, uanset hvor klare reglerne er.

Stigende havvand – mellem jura og teknik

Arbejdsdelingen og bemandingen i kystkommunerne – vi har interviewet repræsentanter fra 38 kommuner – er meget forskellig. Det spejler bl.a. den historiske organisering, trusselsbilledet og opgaverne, der følger. Prioriteringen beror naturligt også på, om der har været hændelser, der har truet mennesker, byer, bygninger, ejendomme og infrastruktur. Om truslen er håndgribelig. De interviewede medarbejdere har forskellig faglig baggrund, fx som arkitekt, landskabsarkitekt, ingeniør, biolog eller anden planlæggerbaggrund. Den lokale opgaveløsning beror på de kompetencer som er "in-house" og forankringen i organisationen. Sammen med trusselsbilledet sætter det rammen for brugen og balancen mellem planlægning og praktiske/tekniske løsninger.

Dette billede er også forståelsesbaggrunden, når de interviewede i større eller mindre udstrækning finder, at spørgsmål om jura, teknik og økonomi er vanskelige. Der er generel ros til Kystdirektoratet, men der er med bred pensel efterspørgsel efter "statslige udmeldinger" om det stigende havvand.

Organiseringen af arbejdet med det stigende havvand er ofte opdelt i klassiske forvaltninger, men nogle har har en-eller-anden form for tværgående projektorganisering. Enkelte fremhæver, at de både har tværgående eksterne samarbejder, og at disse samarbejder er helt afgørende for at kunne løse udfordringerne, der både går på tværs af kommunegrænser, og økonomisk og ressourcemæssigt er en umulig opgave at løse for den enkelte kommune.

Om de interviewede kommuner

Der er afholdt interviews med 38 kommuner. Interviews har typisk haft en varighed på mellem 1/2 til 1 time; enkelte har været længere. Interviews er nogle steder gennemført med én medarbejder, andre steder med flere. I styregruppen for arbejdet deltager repræsentanter for Kystdirektoratet, Bolig- og Planstyrelsen samt Realdania. I løbet af august måned vil notat om undersøgelsen være tilgængelig på www.byplanlab.dk

Det stigende havvand på tværs

De regionale tværgående samarbejder og netværk bliver fremhævet af flere. Netværket 100 Resilient Cities, Kyst+ (et regionalt samarbejde mellem 5 kommuner), Nordkystens Fremtid (Nordsjælland) samt Coast to Coast fremhæves. Nogle nævner også erfaringerne fra samarbejder med hold af arkitekter og ingeniører. Det skaber gode ideer at sætte forskellige fagligheder sammen. Tilsvarende understreges vigtigheden af samarbejde med forsyningerne og de forskellige projekter, hvor Realdania sætter det stigende havvand på agendaen. Men der er også vurderinger af, at det komplicerede i opgaven er det tværkommunale.

Efterspørgsel på vejledninger

- Juridiske fortolkninger
- Natura 2000
- Information, fx eksempelsamlinger – konkrete lokalplaner
- Datagrundlag
- Udmelding om koter
- Bidragsfordeling

Bedre vejledninger efterspurgt af kommunale repræsentanter i interview under projektet "Stigende havvand: Byplanfaglig debat og kompetenceudvikling for planlæggere"

Efterspørgsel på forskellige kompetencer

- Kommunikation
- Teknisk viden
- Borgerinddragelse
- Viden om tværgående samarbejder
- Juridisk viden
- Viden om landskabsløsninger
- Viden om planlægning
- Erfa om udbud
- Kommunikation til politisk niveau

Kompetenceefterspørgsel formuleret af kommunale repræsentanter i interview under projektet "Stigende havvand: Byplanfaglig debat og kompetenceudvikling for planlæggere"